

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/236/2018
Identifikačné číslo spisu:	7215212770
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:7215212770.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudcov JUDr. Daniely Sučanskej a Mgr. Dušana Čima vo veci manželky Y. O. bývajúcej v O., proti manželovi H. O., bývajúcemu v O., v súčasnosti vo výkone trestu odňatia slobody v ÚVV a ÚVTOS Prešov, zastúpenému JUDr. Annou Lacovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Pražská č. 4, o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode k A. O. bývajúcej v O., vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp.zn. 23 P 167/2015, o dovolaní manžela proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. septembra 2017 sp.zn. 8 CoP 117/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. novembra 2016 č.k. 23 P 167/2015-116: a/ rozviedol manželstvo účastníkov, b/ na čas po rozvode zveril ich dcéru (vtedy ešte maloletú) A. O. do osobnej starostlivosti Y. O. (ďalej len „matka“), c/ H. O. (ďalej len „otec“) zaviazal prispievať na výživu dcéry mesačne sumou 120 € vždy do 15. dňa v mesiaci dopredu, d/ rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení súd prvej inštancie bližšie vysvetlil dôvody, so zreteľom na ktoré rozhodol o rozvode manželstva a zverení dcéry účastníkov do osobnej starostlivosti matky. Na odôvodnenie výroku o výživnom uviedol, že otec má živnostenské oprávnenie od roku 1992 (podniká v oblasti predaja a prenájmu dvojstopových motorových vozidiel, predaja a požičiavania videokaziet a CD diskov, prípravných stavených prác, vykonáva sprostredkovateľskú činnosť a poskytuje služby rýchleho občerstvenia, prevádzkuje predaj potravín, ovocia, zeleniny, alkoholických a nealkoholických nápojov, tabakových výrobkov, elektro-výrobkov, priemyselného tovaru, stavebnín, bižutérie, textilu, kožených výrobkov, drogérie, výrobkov z PVC, kníh a tlačív). Súd prvej inštancie dokazovaním, ktoré vykonal trestným rozkazom Okresného súdu Košice II z 13. apríla 2016 sp.zn. OT 84/2016, mal preukázané vyhrážanie a útoky otca na matku a dcéru spojené s ich zranením; za prečin nedovoleného vyhrážania bol odsúdený na nepodmienečný trest odňatia

slobody vo výmere 18 mesiacov. Pri stanovení výšky výživného vychádzal súd prvej inštancie z odôvodnených potrieb dcéry účastníkov konania, na strane rodičov zohľadnil ich majetkové pomery a výšku ich príjmov. V prípade otca uplatnil tzv. princíp potencionality príjmov. S prihliadnutím na dĺžku výkonu jeho podnikateľských činností, zdravotný stav a pracovné skúsenosti dospel k záveru, že otec mal možnosť zabezpečovať si príjem minimálne tak, ako vyplýva z dostupných porovnateľných štatistických údajov. Z hľadiska posúdenia jeho možností a schopností nepovažoval za významné, že otec bol opakovane vo väzbe a v čase rozhodujúcom pre určenie výživného vo výkone trestu odňatia slobody. V tejto skutočnosti videl dôsledok otcom spáchaného úmyselného trestného činu, ktorým sa sám bez vážneho dôvodu pripravil o možnosť zabezpečovať primeraný zdroj príjmov. Skutočnosť takej povahy nemôže byť podľa názoru súdu prvej inštancie posudzovaná v neprospech jeho dcéry.

2. Proti výroku o výživnom uvedeného rozsudku podal odvolanie otec, zastúpený advokátkou. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý výrok zmenil a zaviazal ho prispievať na výživu dcéry vo výške 30% zo sumy životného minima. Nesúhlasil so záverom súdu prvej inštancie o opodstatnenosti uplatnenia princípu potencionality príjmov. Poukázal na to, že je vo výkone trestu odňatia slobody, nepracuje, nemá žiadny príjem, ani úspory a počas posledných rokov mal nízky príjem; výška súdom určeného výživného tomu nezodpovedá a je privysoká.

3. Matka sa k odvolaniu písomne nevyjadрила.

4. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. novembra 2017 sp.zn. 8 CoP 117/2017 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. V odôvodnení uviedol, že preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo podľa § 65 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že súd prvej inštancie riadne zistil skutočný stav veci, ktorý posúdil podľa správnych ustanovení zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“), vykonané dôkazy náležite vyhodnotil a rozhodnutie riadne odôvodnil. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia dodal, že plnenie vyživovacej povinnosti rodičov voči deťom je ich zákonnou povinnosťou; pri určení jej rozsahu súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Na tieto skutočnosti prihliada aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku alebo majetkového prospechu. Pri rozhodovaní o výživnom je rozhodujúci príjem, ktorý by rodič reálne mohol dosahovať, teda nie príjem, ktorý fakticky dosahuje. Princíp potencionality má totiž prednosť pred princípom fakticity. V danom prípade súdom prvej inštancie určené výživné vo výške 120 € zodpovedá schopnostiam a možnostiam otca, ktorý dlhodobo vykonáva podnikateľskú činnosť. Podľa názoru odvolacieho súdu úmyselné konanie otca, ktoré malo za následok jeho uväznenie a tiež s tým spojené zníženie jeho príjmu, nemôže byť vyhodnotené v neprospech dcéry, ktorá nie je schopná sama sa živiť.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj len „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

5.1. Na odôvodnenie argumentácie týkajúcej sa procesnej vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP uviedol, že súdy vôbec nevyhodnotili ním predložené potvrdenie lekárky o tom, že je psychiatrický pacient, ktorý bol opakovane hospitalizovaný. Nezohľadnili ani to, že počas pobytu vo väzení nepracuje a je chorý. V konaní ho nepoučili o tom, aké listiny má predložiť za účelom preukázania výšky jeho príjmov.

5.2. Podľa presvedčenia dovolateľa súdy nerozhodli správne, pokiaľ nezohľadnili jeho zdravotný stav, lebo choroba osoby povinnej platiť výživné má vplyv na určenie výšky výživného bez ohľadu na to, či je ošetrovaná v domácom prostredí alebo vo výkone trestu odňatia slobody. Súdy preto nemali vychádzať zo štatistických údajov. Pripustil, že princíp potencionality príjmov môže mať prednosť pred princípom fakticity, avšak len vtedy, keď sa tvrdený príjem osoby povinnej platiť výživné javí ako nepravdivý alebo keď táto osoba zjavne nevyužíva svoje schopnosti pre získanie finančných prostriedkov. Tieto dôvody pre uplatnenie princípu potencionality neboli ale v tomto prípade dané.

5.3. Vzhľadom na uvedené dovolateľ navrhol rozsudky súdov oboch inštancií zrušiť vo výroku o výživnom a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Účastníčky konania označili dovolanie za neopodstatnené a čisto účelové.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci upravenej v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu pre dovolanie podané vo veci výživného, prípustnosť dovolania otca bolo potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, nie však dôvodné.

9. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky; obdobne, pokiaľ sa uvádza v zátvorke odkazuje na „ÚS“, ide odkaz na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky - ďalej len „ústavný súd“).

I.

10. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie dovolacieho súdu, že k tvrdenej procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť dovolacej argumentácie otca o vade zmätočnosti.

11. Pojmovým znakom procesnej vady uvedenej v § 420 písm. f/ CSP je, že a/ k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom, ktorý b/ znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva c/ v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, resp. rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Nesprávnym „procesným postupom“ je len faktická činnosť alebo nečinnosť súdu, teda procedúra pojednania (to, ako súd viedol konanie), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a účastníkovi konania (strane sporu) znemožňuje realizáciu jeho procesných oprávnení a marí mu možnosť jeho aktívnej účasti na konaní (R 129/1999 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 162/2017, 3 Cdo 22/2018, 4 Cdo 87/2017, 5 Cdo 112/2018, 7 Cdo 202/2017, 8 Cdo 85/2018). Keďže „postupom súdu“ nie je samo rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť návrhu alebo žaloby (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 220/2017, 3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 35/2018, 8 Cdo 56/2017, 1 VCdo 2/2017), nie

je ním ani časť rozhodnutia - odôvodnenie (obsah, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 Cdo 18/2018, 2 Cdo 39/2018, 3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017). Tieto právne náhľady najvyššieho súdu považuje za ústavne udržateľné aj ústavný súd (I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018).

14. Obsah dovolania (č.l. 7 CMP a § 124 ods. 1 CSP) naznačuje, že dovolateľ namieta nedostatky v odôvodnení napadnutého rozsudku vedúce podľa neho až k nepreskúmateľnosti. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) ale zastávala názor, že vada spočívajúca v nepreskúmateľnosti rozhodnutia nezakladá prípustnosť dovolania. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ (nie zmätočnosť) zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016 prijaté ešte za predchádzajúcej právnej úpravy civilného konania. Právna veta tohto stanoviska znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 92/2018, 4 Cdo 59/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 141/2017, 8 Cdo 49/2017).

15. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie.

15.1. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí týchto súdov, chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil. Obsah spisu neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

15.2. Pokiaľ dovolateľ tvrdí, že súdy náležite nevyhodnotili ním predložený dôkaz o jeho zdravotných ťažkostiach, dovolací súd uvádza, že už súd prvej inštancie vzal na zreteľ tvrdenia otca týkajúce sa zdravotného stavu, nepovažoval ich ale za preukázané. Treba dodať, že dovolací súd nemôže preskúmavať správnosť a úplnosť skutkových zistení prvoinštančného alebo odvolacieho súdu a v nadväznosti na to posudzovať, či súdy správne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania. Dovolací súd je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom zisteným odvolacím súdom.

15.3. Najvyšší súd vzhľadom na to dospel k záveru, že skutkové alebo právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 220 ods. 2 CSP).

16. K časti dovolania, v ktorej dovolateľ tvrdí, že súdmi nebol primerane poučený o dôkazoch preukazujúcich výšku jeho príjmov, dovolací súd poukazuje na to, že dovolateľ bol už na súde prvej inštancie zastúpený advokátkou, ktorá konala v jeho mene a na pojednávaní 28. októbra 2016 opísala majetkové pomery dovolateľa, ktoré aj doložila listinnými dôkazmi. V zmysle § 160 ods. 2 CSP súd neposkytuje poučenia o procesných právach a povinnostiach stranám (účastníkom) zastúpeným advokátom. Táto námietka dovolateľa preto neobstojí.

17. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu otca najvyšší súd uvádza, že nedostatočné zistenie

skutkového (skutočného) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Ústavný súd pri posudzovaní tohto právneho názoru nedospel k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017).

18. Pre prípad, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť ním podaného dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, dovolací súd uvádza, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Na tom zotrúva rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj v súčasnosti (R 24/2017 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018).

19. Záverom - k časti dovolania otca, ktorá obsahuje námietku existencie procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP - dovolací súd pripomína konštatovanie ústavného súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania zmätočnosti znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (IV. ÚS 196/2014 a tiež IV. ÚS 279/2018).

20. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že v danom prípade prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP nevyplýva.

II.

21. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania aj z § 421 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

22. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide a z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (1 Cdo 126/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 89/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 42/2017, 8 Cdo 73/2017).

23. Obsah dovolania (čl. 7 CMP a § 124 ods. 1 CSP) nasvedčuje tomu, že dovolateľ za významnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP považuje otázku, či má princíp potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné prednosť pred princípom fakticity aj vtedy, keď sa táto osoba z dôvodu spáchania úmyselného trestného činu nachádza v ústave na výkon trestu odňatia slobody, kde nemá žiadny príjem. Táto otázka za účinnosti Zákona o rodine - tak, ako ju zadefinoval dovolateľ - nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená. Dovolanie je preto prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

24. Plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť (§ 62 ods. 1 Zákona o rodine). Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov (§ 62 ods. 2 Zákona o rodine).

25. Pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie (§ 75 ods. 1 Zákona o rodine).

26. Z vyššie citovaných ustanovení Zákona o rodine vyplýva, že konkrétna výška výživného je ovplyvňovaná faktormi jednak na strane výživou oprávneného, jednak na strane povinného.

26.1. Na strane oprávneného treba skúmať jeho skutočné odôvodnené potreby s ohľadom na zákonnú mieru povinnosti rodiča, ktorá je daná tým, že dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov. Oprávnené potreby pritom nezahŕňajú iba základné nároky dieťaťa, ale sú dané širšie, a to potrebami bytovými, odevnými, zdravotnými, kultúrnymi, ktoré závisia predovšetkým od veku, zdravotného stavu, schopností žiť sa sám a starať sa o seba.

26.2. Na strane povinného súd prihliada na jeho schopnosti a tiež možnosti, teda na to, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na svoj vek, zdravotný stav, kvalifikáciu, odbornosť, nadanie, vedomosť, zručnosti, pracovné skúsenosti i situáciu na trhu práce. Zohľadňuje aj jeho majetkové pomery a to, či má vyživovaciu povinnosť voči iným osobám. Pokiaľ sa preukáže, že na strane povinného došlo k poklesu alebo strate zárobku, či iného príjmu, súd musí skúmať dôvody, ktoré k tomu viedli (R 27/1970).

27. Zásada, že nerozhodujú skutočné zárobkové a majetkové pomery rodičov, ale ich reálne zárobkové a majetkové možnosti, plyní z toho, že je povinnosťou rodičov, aby venovali všetky sily na dôsledné zaistenie výživy svojich detí a vyvarovali sa každého konania, ktoré má negatívny dopad na možnosť zabezpečenia výživy detí. S povinnosťou rodičov venovať všetky sily na dôsledné zabezpečenie výživy detí v záujme ich náležitého telesného a duševného rozvoja sa nezhoduje, ak niektorý z rodičov mení zbytočne alebo dokonca zámerne (v snahe doceliť nižší rozsah vyživovacej povinnosti) doterajšie zamestnanie za menej výhodné.

28. Pri uplatnení princípu potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné oprávnenej osobe súd neprihliada len na skutočné (faktické) príjmy povinného, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jeho potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré povinný (potenciálne) mohol mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. Tento princíp sa uplatňuje aj vtedy, keď povinný svojím konaním berie na seba neprimerané majetkové riziká, zahŕňajúce aj takú činnosť, ktorá ohrozuje dosiahnutie príjmu, prípadne vedie až k strate jeho príjmu a tým aj k strate možnosti platiť výživné. Na zníženie (stratu) príjmu povinného súd prihliada len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne bez zavinenia povinného.

29. Obdobné negatívne dopady na možnosť platiť výživné, aké má konanie povinného, ktorým sa sám bez vážneho dôvodu (nie v dôsledku objektívnych príčin ním nezavinených), vzdal doterajšieho výhodnejšieho zamestnania (s vyšším príjmom) a zamenil ho za zamestnanie menej výhodné, kde dosahuje nižší príjem (§ 75 ods. 1 veta druhá Zákona o rodine), má úmyselné protiprávne konanie povinného majúceho znaky trestnej činnosti, za ktoré bol vzatý do väzby a následne mu bol súdom uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo k poklesu alebo až strate jeho príjmov. Aj v takom prípade je namieste uplatnenie princípu potenciality príjmov. Skutočnosť, že takýmto konaním sa povinný vzdal objektívnej možnosti platiť výživné, nemôže byť na úkor oprávneného. Opačný výklad ustanovenia § 75 ods. 1 veta druhá Zákona o rodine by viedol k absurdným dôsledkom, medziiným k tomu, že povinný by sa svojím úmyselným násilným konaním voči oprávnenému s následnou väzbou a právoplatným uložením nepodmienečného trestu odňatia slobody „zbavil“ (alebo mohol „zbaviť“) svojej vyživovacej povinnosti.

30. V preskúmvanej veci ide práve o prípad, v ktorom sa osoba povinná poskytovať výživu (otec) preukázateľne dopustila úmyselného násilného konania voči svojej dcére a jej matke, pre ktoré bol tejto osobe uložený nepodmienečný trest odňatia slobody. V okolnostiach prípadu je preto neopodstatnená

dovolacia argumentácia otca, podstatou ktorej je názor, že princíp potenciality má prednosť pred princípom fakticity výlučne len vtedy, keď sa tvrdený príjem osoby povinnej platiť výživné javí ako nepravdivý alebo keď táto osoba zjavne nevyužíva svoje schopnosti pre získanie finančných prostriedkov.

31. Dovolací súd dodáva, že určenie výšky výživného je vždy výsledkom posúdenia jedinečných skutkových okolností, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé rozhodnutie o výživnom na dieťa je založené na riešení čisto individuálnych otázok. Spôsob, ktorý v danom prípade zvolili sudy pri obstarávaní podkladov pre stanovenie výživného, sa nepriečil zákonu. Dovoláním napadnuté rozhodnutie je zákonné, spravodlivé a zohľadňuje najlepší záujem dieťaťa. Výšku súdmi priznaného výživného považuje aj dovolací súd za primeranú skutkovým zisteniam súdov.

32. Vzhľadom na to, že otec podal dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, najvyšší súd jeho dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

33. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania je založené na ustanovení § 52 CMP.

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.